

El Punt Avui, 18/01/26

El capellà cerdà que va ser just

Núria Cadenes, recollint el premi Proa de novel·la CEDIDA.

Núria Cadenes novel·la una xarxa d'ajuda a fugitius del feixisme i el paper del besoncle Joan Domènech

JORDI GRAU

“Qui salva una vida, salva el món sencer.” És una citació de la Mixnà amb què l'escriptora Núria Cadenes comença el seu llibre *Qui salva una vida*, setè premi Proa de novel·la. El portaveu del jurat que li va atorgar el premi, el professor i escriptor Xavier Pla, explica que una antiga llegenda jueva diu que el món se sosté gràcies a 36 justos. Que no són ni reis ni sacerdots, “sinó persones senzilles i corrents que, per la seva bondat i el seu sentit de la justícia, fan que el món continuï rodant”. Continua explicant que ningú no sap qui són i que ni ells mateixos potser saben que són justos, però que, si no hi fossin, el món s'enfoncaria, i “llavors guanyaria la maldat, la injustícia i la violència”. Ve a tomb del

paper que va tenir un seguit de gent a la Cerdanya en plena Segona Guerra Mundial quan van organitzar una xarxa que va permetre passar la frontera i, per tant, salvar la vida a molts fugitius del feixisme. Una història real que Núria Cadenes coneix des de fa molt temps perquè un dels seus protagonistes principals era el seu besoncle, mossèn Joan Domènech, que potser no va aconseguir que l'escriptora fes la primera comunió, però que va salvar moltes vides en aquells anys convulsos.

No és la història només de mossèn Joan Domènech, que en va patir les conseqüències per diverses denúncies i va ser traslladat de parròquia pel bisbe d'Urgell fins que va decidir anar-se'n a la República Dominicana el 1958. És també la història del Melitó, comunista establert a la Cerdanya, i la seva dona, Dolors, o de la Rosita, que venia entrades al cinema i molta gent la tenia per una dona superficial, o el mateix Antoni Cayrol, que coneixem pel seu nom literari, Jordi-Pere Cerdà. I molta altra gent que en aquells moments històrics, sense buscar recompenses ni medalles, va fer el que tocava fer: salvar vides sense preguntar ni l'origen ni la religió de la gent que va salvar.

Mossèn Joan Domènech (Ger, 1902 - Lleida, 1984) era teòleg pel Pontifici Col·legi de Teologia de Roma i, per tant, home molt format. Això el va fer incòmode per als seus superiors eclesiàstics. La seva figura va ser estudiada per l'historiador Josep Clara Resplandis en la *Revista de la Facultat de Lletres* de la UdG. Explica que el 36 el va salvar l'alerta de l'anarquista conegut com a Penjarobes, de l'equip d'El Cojo de Màlaga, i que va fer estada a Perpinyà i a Suïssa. Que tenia bon tracte amb Pau Casals i que no era mal vist per la jerarquia franquista fins que van arribar les denúncies que el van portar fora de Puigcerdà, primer, i del país, més tard. El fet de rebre la Medalla de la Resistència francesa el 1945 a França i la Legió d'Honor el 1953 no hi va ajudar. Exiliat a la República Dominicana, es va enfrontar al dictador Trujillo.

Qui salva una vida és una molt bona novel·la, amb capítols curts i una cronologia que avança i retrocedeix. És una novel·la, però explica fets ben reals i és una reflexió sobre la responsabilitat individual. Núria Cadenes va sentir dir a Carlos Zanón que era difícil escriure sobre bona gent sense caure en la cursileria i va decidir novel·lar aquesta història familiar. Ho ha aconseguit i ens presenta uns herois anònims que van salvar vides. Justos, sense saber que ho eren.